Сухорлявий Фа мав постійну перепустку на поверхню планети і користався з цього дуже часто. На конт-рольному пункті його знали в обличчя, і старий Спостерігач неба не завжди й виймав свою чорну картку з бі-лими цятками зірок. Тільки-но доторкнеться до лівої нарукавної кишені, вже й чує:

— Проходьте!

Фа вмощувався у блискучий металевий човник, вимикав електромагніт і, зажмуривши очі, мчав униз. Тунель зроблено по такій параболі, що силою інерції човника виносило до самісінької поверхні. У верхній точці його захоплював причальний електромагніт — і, будь ласка, виходь. Півгодини цього падіння й руху за інерці-єю — то солодке умлівання, суцільне блаженство, але Фа ніколи й нікому про це не обмовився, бо то ж і фізич-на, тілесна втіха, а він — романтичний містик, всі його помисли спрямовані в чорне провалля неба.

"Я мушу стояти віч-на-віч з Космосом, — Фа полюбляв пишномовні вислови, — мушу заглядати в зоряні зіниці, щоб сповістити марсіан, коли що трапиться". І ніхто не знав, окрім нього самого та Архінфа , що нічого зараз він не бачить, бо пилова буря жовтою млою застує усе. "Мабуть, очі Космосу не вирізняють вас серед тіней", — кривився Архінф.

Стиснувши тонкі губи, Фа знову й знову вибирався на поверхню у нестихаюче вирування пилюки. Може, з упертості, а може, тому, що любив полоскотати собі нерви.

Та нарешті його наполегливість була винагороджена, ще й як! Настав час тріумфу!

Як і в попередні рази, Фа, натягнувши маску на обличчя, брів по курному піску до Спостережного пунк-ту, коли крізь посвист вітру почув, як угорі щось захурчало. Підвів голову і завмер: у небі, як

дивовижне видін-ня, летить якийсь осяйний предмет. Прорвавши пилову запону, він опустився неподалік — за валом кратера.

Фа потрухикав туди, але, видершись на вал, заліг і до гребеня повз на своєму хітиновому череві. Адже невідомо, що там: а раптом інопланетники, хоча їх і не може бути.

Обережно визирнув — на схилі бовваніє якийсь округлий апарат, навколо нього вже завихрюється пісок. Якщо там — прихідці з Космосу (а їх бути не може), то вони зовсім невеличкі, в кожному разі, посадити туди марсіанина аж ніяк не зможуть. Люків не видно, тільки блискучі лінзи, ніби очі, дивляться навколо.

Переборюючи страх, Фа підвівся й, хоч суглоби нижніх кінцівок тремтіли, змусив себе рухатись до тає-мничого предмета. Підкрадався, описуючи довгі спіралі, готовий кожної миті кинутись навтікача. Та Посланець неба стояв спокійно, наче прислухаючись до вітровіння. Фа осмілів і наблизився впритул. Тепер остаточно пе-реконався: це ж космічний апарат! Доторкнувся верхніми кінцівками й відчув тепло: металевий корпус розігрі-вся, пронизуючи збурену атмосферу Марса.

"Оце сенсація! — аж потерпав од радості Фа.— Всепланетна слава забезпечена!"

Уява вже малювала зігнуту в поклоні постать Архін-фа, улесливий тон і запобігливу міміку, коли він ві-татиме його, відтепер славетного Спостерігача неба, з таким винятковим успіхом. І певно, що славетного, бо хіба ж після цього ним не зацікавиться Вершина Мудрості, резиденція якого розташована в самісінькому ядрі планети? Авжеж, зацікавиться! Фа побуде там деякий час у стані невагомості, а набере ваги на все своє існу-вання!

Озирнувся — ніде нікого. Але не виключена можливість, що якась експедиція може натрапити...

Засипавши апарат і запримітивши місце, Фа подався до люка, щоб якнайшвидше пірнути в теплі надра планети.

Чим далі читав Архінф, тим дужче кривилася його жовтава фізіономія. Ніякого захоплення, захвату, ек-стазу! Архінфове обличчя набрало такого виразу, наче він проковтнув колючу мишу.

— Чи у вас заблокувався блок думання? — прошипів, ледве стримуючи обурення, Архінф. — "Як зав-жди, цього разу я вийшов на поверхню планети… Я був страшенно вражений і сміливо наблизився… притулив свої кінцівки… Мене охопив екстаз, і я подумав: починається Космічна ера…" Соромтеся, Фа! Будемо вважати, що ви не подавали, а я не сприймав цього безглуздя.

Архінф жбурнув "сенсаційну новину" у коробку біля тумби, в якій він сидів.

Фа підскочив на одній кінцівці, потім на другій, що означало крайню межу обурення.

— Як ви кваліфікували?!

— Безглуздя, — скривив губи Архінф, — тобто те, в чому немає глузду.

— Але ж це свідчення очевидця! Я можу показати! Це ж сенсація! — Обличчя Фа почало темніти, очі спалахнули золотистим блиском. — Та як ви наважуєтесь…

Раптом із тумби зашипіли густі цівки рідини, Фа зіщулився, закрутився на місці. Коли нарешті злива припинилася, мокрий, як хлющ, Спостерігач неба кілька хвилин не міг вимовити й слова, а тільки глипав уже зовсім не золотистими очима.

— Тепер до вас дійшло, що написали нонсенс? — лагідно спитав Архінф. — Ви осмілились твердити, що на нашу планету з Космосу…

— Але ж це так! — не втерпів Фа. — Це така ж реальність, як те, що я ось… отримав заспокійливий душ.

— Мене дивує, — провадив далі Архінф, — що ви подаєте цю реальність як реальність, позначену зна-ком плюс. Ви забули, вельмишановний, те, чого ніколи не слід забувати. Гулясті вже давно довели, що тільки наша планета є осередком життя в його найвищій формі, і Вершина Мудрості ствердив це як незаперечну істину.

— Ну, звичайно ж… еге… а я… — забелькотав Фа. — Ви маєте… так, так… цілковиту рацію!

— Отже, поява якихось апаратів просто неможлива — тепер вам ясно?

— Цілком! — Фа зігнувся в поклоні. — Це цілком вірогідна очевидність!

Спритним рухом він вихопив з коробки свій манускрипт і швидко вискочив із секції. Щоб не потрапити на очі знайомим, пробирався до свого житла малоосвітленими вулицями-тунелями.

Щойно проминула відпочинкова половина малого біоциклу, як перед Архінфом знову з’явився Фа і зно-ву поклав манускрипт!

— Що це? — вирячився Архінф.

— "Сенсаційна новина".

— Те саме? — Архінф заворушився, і Фа скрикнув:

— Заждіть! Не вмикайте, я ж іще зовсім спокійний!

Подивіться хоч початок. Це те й зовсім не те!

Архінф почав читати, і вже наступної миті вираз його жовтуватого обличчя полагіднішав, а в очах з’яви-лися зелені вогники. Ніби мимоволі його мовний апарат почав відтворювати текст:

— "Як не завжди, цього разу я не виходив на поверхню планети. Я не бачив того космічного апарата, який не опустився переді мною. Це не був циліндр з овальною головкою, і він не зарився наполовину в пісок і не дивився на похмурий марсіанський краєвид своїми лінзами. Я не був страшенно вражений, сміливо не на-близився та не притулив своїх кінцівок до ще теплого металу. Мене не охопив екстаз, і я не подумав, що не по-чинається Космічна ера..."

Архінф викреслив останнє "не" і вигукнув:

— Оце інша річ! Це буде сенсація, якої давно не знав наш старий Марсі

— Бачите, а ви хотіли знову... душ... — ображено промовив Фа.

— Забудьте про душ, — Архінфове обличчя запобігливо скривилося. — Сподіваюся, коли будете там... — Він вказав униз.

— У планетному ядрі? Ну, що ви, я не дріб’язковий! Тим більше, що мою упаковку, деформовану ріди-ною, ви, звичайно, замініте. — Спостерігши, як при цих словах Архінф заплямкав, Фа усміхнувся: — То, може, ми не. дістанемось на поверхню і не подивимось?

— Щоб не переконатися на власні очі? — Архінф підвівся. — Хто з марсіан цього б не хотів?

Архінф вибрався з тумби, і вони подалися до виходу.

…А на Землі, в Центрі далекого космічного зв’язку, було зареєстровано раптове припинення відеосигна-лів з поверхні Марса.